

КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.71 (477)

DOI <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i38.886>

Н. Б. Кінаш

orcid.org/0000-0001-8773-8339

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Прикарпатського факультету Національної академії внутрішніх справ

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО

Постановка проблеми. Інтеграція України в євроатлантичні і європейські структури, її внутрішні проблеми зумовлюють масову міграцію українців, породжуючи невідкладні питання щодо захисту громадянства України на тимчасово окупованій території нашої держави [5, с. 17].

Нині з офіційного погляду одними з основних причин зменшення чисельності населення України є негативна демографічна тенденція (народжуваність є нижчою за рівень відтворення), окуповані території, трудова міграція [15]. Виходячи із цього, оскільки однією з основних причин зменшення чисельності населення України є тимчасова окупація національної території, постає гостра потреба у її науково-теоретичному аналізі, що є одним з аспектів визначення форм та вибору засобів захисту громадянства України на окупованій території.

Слід зазначити, що територіальна цілісність держави – це поняття, що характеризує єдність території, на яку поширюється суверенітет держави, та передбачає її здатність і право щодо збереження власної території в межах кордонів, установлених згідно з нормами міжнародного права. Отже, забезпечення територіальної цілісності держави, захист її недоторканності є одним із пріоритетних завдань системи національної безпеки.

Зауважимо, що глобалізація та акт агресії Російської Федерації проти України призвели до набуття альтернативного громадянства іншої держави громадянами України, що також є загрозливим викликом проти національної безпеки. У цілому явище глобалізації призводить до активізації міжнародних відносин, надає нового значення нормальному ходу всіх існуючих міжнародних відносин, демонструє нагальну потребу в запобіганні військовій загрози, екологічним, гуманітарним і економічним кризам [6, с. 39–40]. Уважаємо, що поряд із військовою загрозою є проблема захисту громадянства України, зокрема в аспекті його збереження у власних громадян, які перебувають на тимчасово окупованій території України.

Отже, перед нами постає нагальна потреба у вивченні теоретичних та практичних основ питання захисту громадянства України за обставин тимчасово окупованої національної території. Його науково-теоретична підтримка є вкрай необхідною й для сучасної політико-правової політики деокупації анексованої території (відновлення юридичного статус-кво) та реінтеграції населення. Актуальним у цьому дослідженні є зосередження уваги на захисті громадянства України за обставин тимчасово окупованої території України, який є, на нашу думку, одним з елементів взаємодії держави з її громадянами, а отже, консолідації українців та запорукою національної безпеки.

Стан дослідження теми. Становленню та розвитку обраного питання присвячено праці О. Боняк, Ю.Р. Боярса, М.В. Варлена, П.О. Велікоречаніна, О.В. Виноградова, С.Д. Гусарева, І.І. Дахової, С.В. Дрьомова, М.І. Козюбри, В.П. Колісника, А.М. Колодія, В.В. Кравченка, О.О. Майданник, В.Ф. Мелашенка, В.Ф. Нестеровича, А.Ю. Олійника, Я.В. Подими, О.В. Совгирі, І.Д. Софінської, В.П. Суботенко, М.І. Суржинського, Ю.М. Тодики, О.О. Уварової, В.Л. Федоренка, Я.В. Фенич, Т. Хаммара, Ю.С. Шемшученка, Н.Г. Шукліної та ін.

Водночас питання захисту інституту громадянства України з урахуванням проблематики тимчасово окупованої національної території не набуло широкоформатного дослідження. А отже, донині залишається досить актуальним та значущим питанням як реінтеграції, так і репатріації громадян України, які перебувають на тимчасово окупованій національній території.

Метою статті є розгляд напрямів захисту національного громадянства на тимчасово окупованій території України, адже дослідження цього питання є важливим не лише для сучасного національного права, а й для питань національної безпеки, що стане наступним кроком у подоланні протистояння зовнішнім загрозам.

Досягнення зазначеної мети передбачає такі завдання, як: означення сучасних напрацювань у сфері захисту національного громадянства; аналіз теоретичних основ та сучасних реалій у питанні захисту громадянства; установлення залежності захисту громадянства України від фактору забезпечення національної безпеки; аналіз перспектив правового регулювання захисту громадянства України з наданням пропозицій щодо вдосконалення забезпечення реалізації державної політики у сфері національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. На думку О. Андрієнко, принцип поваги до фундаментальних прав і основних свобод людини належить до імперативних норм міжнародного права *ius cogens*, тобто норм, що приймаються та визнаються міжнародним співтовариством загалом і є обов'язковими для всіх держав. Ці норми породжують зобов'язання *erga omnes*, тобто зобов'язання не лише перед безпосередньо потерпілою державою, а й перед третьою державою на підставі загального інтересу. Цілком очевидно, що нормативне визнання в сучасному міжнародному праві зобов'язань *erga omnes* перед міжнародною спільнотою загалом є важливим кроком у сприянні забезпеченню миру і стабільності в міжнародних відносинах та розвитку права міжнародної відповідальності. Водночас автор справедливо зазначає, що з погляду сучасної теорії міжнародного права кожен член міждержавного співтовариства у разі масових грубих порушень прав людини на території іншої держави вважається таким, що має інтерес щодо захисту цих прав [7].

Нагадаємо, що збройна агресія Російської Федерації проти України розпочала фактичну реалізацію плану військової окупації території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя наприкінці лютого – на початку березня 2014 р. [13]. Таким чином, сучасною головною загрозою національній безпеці нашої держави стала гібридна війна. Слід наголосити, що характерною ознакою війни гібридного типу є те, що вона ведеться замасковано [14, с. 6].

Як доречно зауважує відомий російський політик та економіст Г. Явлінський, війна на Донбасі, анексія АРК, нескінченна конфронтація з Україною, перетворення держави (Російської Федерації) на мішень для санкцій, утрата міжнародної репутації, корупція на всіх рівнях влади, тотальна брехня, розпалювання ненависті – усе це прямі результати двох останніх десятиліть правління президента РФ [16]. Військова конфронтація Російської Федерації з Україною, а також зазіхання на українську територію та її населення є наслідком офіційної політики Кремля, прямо залежної від ігнорування міжнародного права, а отже, і зобов'язання *erga omnes*, повсюдної державної корупції на владному рівні, маніпулювання сві-

домістю населення, розпалювання міжетнічної ворожнечі.

Водночас події, які відбулися у 2014 р. на Кримському півострові та на частині територій Донецької та Луганської областей, викликали гостру негативну реакцію з боку міжнародної спільноти на агресивні дії РФ та потягли за собою застосування санкцій до цієї держави та її посадових осіб, рішення та резолюції ООН, Європейського Союзу, ОБСЄ, Ради Європи, Північноатлантичного альянсу, численні заяви інших держав [1, с. 220].

Щодо ситуації, за якої кілька мільйонів громадян України опинилися на тимчасово окупованій національній території, В.М. Гребенюк зазначає, що населення півострову, на думку деяких російських учених, має вагому цінність, яка переважає всі інші причини загарбання цього регіону. У науково-політичних колах РФ було розроблено механізм більш агресивного загарбання території України, що передбачав: закріплення у російських законах права мільйонів «русских соотечественников» у нашій державі на отримання російського громадянства, консульський та правовий захист Російської Федерації, тобто створення правового механізму виведення громадян України зі складу української політичної нації [8, с. 42–47].

У зв'язку з політичною ситуацією в АРК та місті Севастополі Україна не застосовуватиме жодних санкцій до громадян України. Українське законодавство не передбачає подвійного громадянства, але ситуація в АРК складається так, що деякі українці змушені отримувати російське громадянство шляхом відмови від українського громадянства [17]. Проте ніхто не має права зобов'язати віддати або знищити український паспорт в обмін на російський, оскільки ці громадяни мають право користуватися всіма передбаченими конституційними правами і свободами в Україні [3, с. 96–97].

На 25-й щорічній сесії Парламентської Асамблеї ОБСЄ 5 липня 2016 р. було прийнято Тбіліську декларацію, яка містить окрему Резолюцію «Порушення прав людини та основних свобод в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі» [18], у якій закликає Російську Федерацію як державу-окупанта, що здійснює фактичний контроль над Кримським півостровом, виконувати свої зобов'язання щодо міжнародного права, припинити нав'язувати застосування законів Російської Федерації в окупованому Криму, а також примусово надавати російське громадянство мешканцям Криму всупереч міжнародному праву. Варто звернути увагу на те, що з погляду Женевських конвенцій (1949 р.) анексія території не змінює її правовий статус, тобто де-юре анексована територія залишається під правовим режимом окупації, а на населення такої території поши-

рюється дія всіх норм та гарантій, наданих йому міжнародним гуманітарним правом [2, с. 162].

Зазначимо про існування іншого аспекту впливу питання громадянства на стан забезпечення національної безпеки України. Російський паспорт доволі часто дає громадянину України змогу уникати кримінальної відповідальності та кримінального переслідування. Так, якщо громадянин України, який має російський паспорт, співпрацює з російськими спецслужбами, здійснюючи антиукраїнську підпривну діяльність, учиняє злочини, то йому достатньо лише перетнути кордон із Російською Федерацією, і Росія на законних підставах відмовить Україні у видачі свого громадянина [4, с. 25–26]. Цим Російська Федерація також нівелює і міжнародний інститут екстрадиції як одну з ефективних форм міжнародної співпраці держав у боротьбі зі злочинністю.

Із наведених аспектів убачається, що РФ намагається сформувати у громадян України негативне ставлення до українського громадянства шляхом учинення державними силовими та адміністративними структурами Російської Федерації репресій, застосування високих штрафних санкцій, переслідування за мовними та іншими ознаками, а також примушування набуття російського громадянства як: напрям послаблення різноманітних сфер України, однією з яких є розв'язування широкомасштабного збройного конфлікту; дестабілізація та послаблення основ національної безпеки; створення загроз українському державному суверенітету. Саме тому, формулюючи завдання щодо даного питання та розкриття його сутності, ґрунтуватимемося на тому, що, враховуючи особливості національної правової системи, яка перебуває на етапі трансформаційного розвитку та характеризується проведенням антитерористичних дій на анексованих територіях, виникає потреба у системному виробленні форм та засобів реалізації захисту громадянства України за обставин тимчасової окупації. Уважаємо, що державні можливості України протистояти загрозам національного інституту громадянства повинні стосуватися як внутрішнього, так і зовнішнього виміру. Така дuality у вирішенні питання захисту громадянства України, на нашу думку, має доповнювати один одного, спонукати до вирішення, вибору, пошуку згоди і взаєморозуміння.

Українська влада у формі національного законодавства активно напрацьовує варіанти розв'язання питання реалізації захисту громадянства на тимчасово окупованій території України. Відповідно до положень ст. 5 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», примусове автоматичне набуття громадянами України, які проживають на тимчасово окупованій території, громадянства Російської

Федерації не визнається Україною та не є підставою для втрати громадянства України [12]. Тому, згідно з чинним законодавством України, слід уважати, що наявні у громадянина України документи про громадянство РФ, які отримані на тимчасово окупованій території, вважаються на території нашої держави фіктивними та не створюють правових наслідків [9, с. 81].

З огляду на зазначене вище, цілком послідовною є реакція ЄС на протиправні дії Російської Федерації щодо українського громадянства. Зокрема, у 2016 р. Єврокомісія видала рекомендації для консульств: не визнавати документи, видані російською владою в АРК, зокрема закордонні паспорти для кримчан, так само як і документи, отримані ними на території Росії [19]. Також у 2019 р. ЄС затвердив правила видачі віз жителям непідконтрольних уряду України територій Донецької і Луганської областей. Документ, що розробили Європейська Комісія та Європейська служба зовнішньої діяльності, містить перелік критеріїв, які допоможуть консульствам розрізнити звичайні паспорти громадян Росії й ті, які Москва від квітня 2019 р. видає мешканцям окупованої частини Донбасу. Візова заборона є одним із видів санкцій щодо невизнання відповідної категорії російських паспортів, а отже, це свідчить про те, що ЄС визнає та підтримує суверенітет й територіальну цілісність України, а також продовжує засуджувати порушення міжнародного гуманітарного права з боку Російської Федерації, що є одним із міжнародних засобів реалізації захисту громадянства України та проявом конструктивізму в міжнародних відносинах між Україною та ЄС.

В аналітичному документі, що підготовлений у рамках проекту «Сприяння розбудові можливостей України гарантувати безпеку суспільства в умовах гібридних загроз» за підтримки ЄС та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках проекту «Громадська синергія», під егідою Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства зазначається, що в Україні з метою захисту національного громадянства корисно використати досвід країн Балтії. Так, для жителів країн Балтії, які не здатні інтегруватися у суспільство, існує статус «негромадяни». Це здебільшого етнічні росіяни, які не змогли отримати громадянство країн Балтії переважно через незнання державної мови. Деокупація тимчасово непідконтрольних територій (Донбас і АРК) має передбачати процедуру відновлення громадянства України. Особи, які зреклися громадянства України та сприяли окупантам, мають пройти відповідні процедури й отримати статус «негромадянин», а для отримання українського громадянства – виконати визначені вимоги.

На нашу думку, державна система національної безпеки в умовах гібридної війни потребує застосування негайних загальнонаціональних заходів для підвищення здатності України гарантувати безпеку суспільства, першочерговими з яких є використання в Україні досвіду країн Балтії щодо статусу «негромадяни» і визначення процедури відновлення громадянства України для осіб, які зреклися громадянства України та сприяли окупантам [3, с. 82, 96–97]. Цей досвід, вважаємо, слід використати під час формулювання нормативних положень у таких законопроектних документах, як «Про засади державної політики захисту прав людини в умовах подолання наслідків збройного конфлікту» [20] та «Про заборону колабораціонізму» або «Про захист Української державності від проявів колабораціонізму» [21], що також сприятиме реалізації захисту громадянства України.

Тож слід зазначити, що осмислення проблеми нагальної потреби реалізації захисту національної громадянства на рівні глави Української держави є очевидною та потребує змістовного плану дій із боку державних органів. Пропонується для забезпечення національної безпеки розробити спеціальні процедури для оперативного реагування у разі антидержавницьких або сепаратистських дій та посилити співпрацю з правоохоронними органами інших країн у частині запобігання корупції, відмиванню коштів та участі у збройному конфлікті найманців [22]. Зауважимо, що у наведеному контексті одним із засобів вирішення питання захисту громадянства України, пропонується введення особливої нормативно-процесуальної процедури розгляду клопотань щодо набуття громадянства України для осіб, які є громадянами Росії, а також громадян, які підтримують розв'язану Росією проти України війну.

Таким чином, існує необхідність у розробленні Концепції правової політики держави у цій сфері від загроз національній безпеці, що, на нашу думку, зобов'язує спрямувати діяльність законодавчих органів на вироблення нової та вдосконалення чинної нормативно-правової бази у сфері захисту громадянства на тимчасово окупованій території, а також судової системи, зокрема шляхом ратифікації Статуту Міжнародного кримінального суду для підвищення здатності України до притягнення до юридичної відповідальності винних у міжнародних злочинах проти нашої держави.

Як влучно зазначає А. Вендт, поведінка держав стосовно ворогів є іншою, ніж стосовно своїх партнерів, оскільки вороги мають іншу ідентичність, аніж друзі, адже перші на відміну від друзів несуть загрозу [10, с. 98, 100]. Саме тому конструктивізм як особливий підхід до міжнарод-

них відносин характерологічно зумовлює моделі співпраці України із цивілізованим міжнародним суспільством для підтримки міжнародної безпеки та визначає напрями правого регулювання відносин між Україною та Російською Федерацією, зокрема в питанні реалізації захисту українського громадянства за обставин тимчасової окупації частини національної території.

Підсумовуючи наведений аналіз, зазначимо, що проблема реалізації захисту громадянства України за обставин тимчасової окупації частини національної території вимагає пильної уваги не лише з боку української влади, а й міжнародного співтовариства. Ми погоджуємося з думкою О.Ю. Дахно, який наголошує, що, зберігаючи стратегічний орієнтир на вступ до НАТО і ЄС, Україна має посилювати потенціал міжнародної підтримки своїх зусиль із відновлення територіальної цілісності шляхом формування мережі союзництва як з окремими державами (шляхом укладення угод про спільну оборону або військову допомогу), так і з міжнародними безпековими організаціями (шляхом участі в механізмах колективної безпеки). Адже збройна агресія Російської Федерації проти України – це лише один з інструментів гібридної війни [23, с. 167–168]. Убачаємо, що забезпечення державної національної безпеки України в умовах воєнного конфлікту, порушень норм міжнародного законодавства в контексті реалізації політики держави щодо захисту громадянства за обставин тимчасово окупованої частини території України має довгострокову перспективу, оскільки ця проблематика потребує не лише внутрішньополітичного вирішення, а й міжнародного втручання, що зумовлює створення нових та вдосконалення наявних правових форм і засобів захисту прав та свобод наших громадян на окупованій території.

Література

1. Задорожній О.В. Анексія Криму – міжнародний злочин : монографія. Київ : К.І.С., 2015. 220 с.
2. Марусяк О.В. Анексія Криму Російською Федерацією як злочин агресії проти України: міжнародно-правові аспекти : монографія. Чернівці : Місто, 2016. 162 с.
3. Кінаш-Рібун Н.Б. Правові реалії подвійного громадянства для кримчан в Україні. *Стан дотримання прав людини в умовах сучасності: теоретичні та практичні аспекти* : тези VI Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. у рамках відзначення Всеукр. тижня права, м. Київ, 24 грудня 2015 р. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. С. 82, 96–97.
4. Дрьомов С.В. Інститут громадянства як регулятор впливу на стан забезпечення національної безпеки України : аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2017. С. 25–26.
5. Кінаш Н.Б. Принципи громадянства: умова стабільного існування держави. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*.

2018. № 4. С. 17–23. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2018.04.03>.

6. Солнцев А.М. Обязательство erga omnes в международном экологическом праве. *Вопросы экономики и права*. 2015. № 83. С. 39–40.

7. Андриенко О. Окремі міжнародно-правові аспекти застосування державами сили в односторонньому порядку з метою захисту прав людини. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. Vol. 1. URL: http://vjhr.sk/archive/2018_1/part_1/1.pdf (дата звернення: 30.12.2019).

8. Гребенюк В.М. Спроба анексії Російською Федерацією Криму: хронологія підготовки та реалізації. *Невідкладні заходи з протидії російській агресії з Криму: політичні, юридичні, економічні, управлінські та соціальні аспекти* : матер. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 вересня 2018 р. Київ ; Одеса : Фенікс, 2018. С. 42–47.

9. Кинаш Н. Принцип сохранения гражданства Украины. *Leges et viata («Закон и Жизнь»)*. 2018. № 9/2(321). С. 79–82.

10. Кузик П. Конструктивістська концепція А. Вендта: від критики «міжнародної анархії» до ідеї невідворотності світової держави. *Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини»*. 2013. Вип. 32. С. 98–103.

11. Про санкції : Закон України від 14 серп. 2014 р. № 1644–VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2018. С. 2838. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18/conv#Text> (дата звернення: 18.11.2019).

12. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квіт. 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 26. Ст. 892.

13. Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Стратегія реінтеграції в Україну тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь: проблемні питання, шляхи, методи та способи» : Постанова Верховної Ради України від 22 верес. 2016 р. № 1602–VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 44. Ст. 753. С. 48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-19/conv/print> (дата звернення: 30.12.2019).

14. Маргинюк В. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства. *Центр глобалістики «Стратегія XXI»*. 2018. URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/blok_XXI-end_0202.pdf (дата звернення: 30.12.2019).

15. Щодня нас стає менше: три причини зменшення чисельності населення України. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20200131-shhodnya-nas-staye-menshe-try-prychyny-zmenschennya-chyselnosti-naselennya-ukrayiny/> (дата звернення: 30.12.2019).

16. Явлинский Г. Итог двух десятилетий Путина. URL: <https://www.rosbalt.ru/blogs/2020/01/16/1822791.html> (дата звернення: 16.01.2020).

17. Украина не будет применять никаких санкций к своим гражданам, которые получают второй паспорт РФ – Петренко. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/ukraina-ne-budet-primenyat-nikakih-sanktsiy-k-grazhdanam-04042014201900> (дата звернення: 11.11.2019).

18. Тбилисская декларация и резолюции, принятые Парламентской ассамблеей ОБСЕ на двадцать пятой ежегодной сессии от 5 июля 2016 г.

URL: <https://www.oscepa.org/documents/all-documents/annual-sessions/2016-tbilisi/declaratio№-24/3373-tbilisi-declaration-rus/file> (дата звернення: 15.02.2018).

19. Проблемний російський паспорт: кримчанам загрожує депортація з Фінляндії. URL: <https://ua.krymr.com/a/29405631.html> (дата звернення: 02.08.2018).

20. Презентація законопроекту «Про засади державної політики захисту прав людини в умовах подолання наслідків збройного конфлікту». URL: <https://helsinki.org.ua/articles/prezentatsiya-zakonoproektu-pro-zasady-derzhavnoi-polityku-zahystu-prav-lyudyny-v-umovah-podolannya-naslidkiv-zbrojnoho-konfliktu/> (дата звернення: 19.04.2018).

21. Юридичний аналіз законопроектів про колабораціонізм на відповідність міжнародно-правовим стандартам. URL: <https://helsinki.org.ua/articles/yurydychnyj-analiz-zakonoproektiv-pro-kolaboratsionizm-na-vidpovidnist-mizhnarodno-pravovym-standartam/> (дата звернення: 03.05.2019).

22. Зеленський вимагає розробити спецпрограму протистояння російській паспортизації на Донбасі. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1851696-zelenskiy-vimagaye-rozrobiti-spetsprogramu-protistoyannya-rosiyskiy-pasportizatsiyi-na-donbasi> (дата звернення: 11.02.2020).

23. Дахно О.Ю. Політика забезпечення територіальної цілісності України (теоретико-методологічний аналіз): дис. ... канд. політ. наук : 21.01.01. Київ, 2020. С. 167–168.

Анотація

Кінаш Н. Б. Національна безпека та захист громадянства України: реалії сьогодення, перспективи майбутнього. – Стаття.

У статті з'ясовано, що однією з основних причин зменшення чисельності населення України є тимчасова окупація національної території, а також зазначено, що акт агресії Російської Федерації проти України призвів та призводить до набуття громадянами України альтернативного громадянства іншої держави, що також є загрозливим викликом у сфері національної безпеки. Політика держави у сфері реалізації захисту громадянства за обставин тимчасової окупації частини державної території України вимагає концентрованого дуалізму, зокрема концептуально-національного та конструктивно-міжнародного підходів. Установлено, що у нинішніх умовах захист громадянства України є об'єктивною реакцією суверенної держави на зовнішні виклики. Це передбачає розроблення Концепції правової політики держави у сфері захисту громадянства за обставин тимчасової окупації частини державної території України від загроз національній безпеці, вироблення нової та вдосконалення чинної нормативно-правової бази у цій сфері, а також судової системи, зокрема шляхом ратифікації Статуту Міжнародного кримінального суду. Участь України у міжнародних урядових організаціях та приєднання до міжнародних угод надає низку можливостей для використання міжнародної правозахисної мережі як додаткового дієвого інструментарію впливу на захист громадянства за обставин тимчасово окупованої території України, що значно підвищує здатність та результативність його реалізації.

Ключові слова: національна безпека України, захист громадянства, тимчасово окупована територія України.

Summary

Kinash N. B. National security and protection of citizenship of Ukraine: realities of the present, prospects for the future. – Article.

The offered scientific article clarifies that temporary occupation of national territory is one of the main reasons for the decrease in the population of Ukraine. It is also noted that the act of aggression of the Russian Federation against Ukraine has led and is leading to the acquisition by the citizens of Ukraine of alternative citizenship of another state, which is also a threatening national security challenge. The policy of the state in the field of protection of citizenship in the circumstances of temporary occupation of part of the state territory of Ukraine requires a concentrated dualism, in particular conceptual-national and constructive-international approaches. It is established that in the current conditions the protection of Ukrainian citizenship is an objective

reaction of a sovereign state to external challenges. This involves the development of the Concept of legal policy of the state in the field of protection of citizenship in the circumstances of temporary occupation of part of the state territory of Ukraine from threats to national security, development of new and improvement of the existing legal framework in this area and also the judicial system, in particular by ratifying the Statute of the International Criminal Court. Ukraine's participation in international governmental organizations and accession to international agreements provides a number of opportunities to use the international human rights network as an additional effective tool to influence the protection of citizenship in the circumstances of the temporarily occupied territory of Ukraine, which significantly increases ability and effectiveness of its implementation.

Key words: national security of Ukraine, protection of citizenship, temporarily occupied territory of Ukraine.